

Den roll som medlidandet spelar i ekologin

B. Durel

De Tiltenberg den 9 augusti 1997

”Vi måste använda 1900-talets lidanden som kompost för att få blommor att växa under 2000-talet.”

Thich Nhat Hanh

För några veckor sedan befann jag mig i ett plan över Östersjön. Medan jag satt där på min plats, blev jag intensivt medveten om den oräkneliga skara människor, som har arbetat eller fortfarande arbetar någonstans i världen för att möjliggöra den här resan för mig. De är en del av mig liksom jag är en del av dem.

*

Två människor vandrar uppför berget. De kommer fram till ett litet hus vid ett vattenfall. Där bor en eremit. Just då ser de ett salladsblad falla och försvinna ner i vattnet. En av dem säger: ”Den här eremiten är ingen vis man.” Då kommer plötsligt en mager och skäggig gammal man utspringande för att rycka åt sig bladet...

*

Lärjungarna sökte upplysning men visste varken vad det var eller hur man skulle nå den. Mästaren sade: ”Den kan inte nås. Man kan inte få tag i den.” Då Mästaren märkte att lärjungarna blev nedslagna, sade han: ”Var inte betryckta. Man kan inte heller förlora den.” Och till denna dag söker lärjungarna efter det som man varken kan få tag i eller förlora.

*

Kära vänner, ni kan säkert alla förstå att det passar mig utmärkt att få hålla det här föredraget efter Eiko Kawamura och Andreas van Agt. Många av de saker jag räknade med att behöva säga har redan uttryckts av dem, och verkligen mycket bättre än jag själv kunde ha gjort. Till att börja med vill jag bara säga att jag står i djup tacksamhetsskuld till båda. När jag förra året var här i De Tiltenberg fick jag tillfälle att beskriva min resa i det ”laddade området” mellan kudden och altaret. Låt mig få börja om men denna gång utifrån andra aspekter på samma resa.

När jag först började utöva zazen i början av 70-talet, var jag djupt bedrövad och detta blev ett sätt för mig att klara av svåra personliga problem – psykologiska, existentiella och religiösa. Som jag berättade förra året, påverkade naturligtvis världsproblemen och politiken (särskilt Algerietkriget) mitt beslut att gå in i Dominikanerorden. Men även senare, efter tio års studier och besvikelser, kände jag en djup personlig betryckthet. Den ”trasiga” världen fanns inte bara utanför, i våldets och förtryckets större strukturer. Även enskilda människor, som jag allt oftare träffade på i min rådgivning, var ”trasiga”, liksom jag själv. Som ni redan vet bodde jag vid den här tiden i Sverige. Detta gjorde att jag snabbare blev medveten om det som kallas ”den globala krisen” än om jag hade bott kvar i Frankrike. Jag var med på FN-

konferensen i Stockholm 1972, upptäckte den ekologiska rörelsen och kan fortfarande komma ihåg hur jag råkade hitta E.F.Schumachers tankar. Jag läste *Small Is Beautiful*, särskilt de sista sidorna, epilogen, där han tydliggör att hela vår modell är ur balans och att vi är i behov av en djup förändring, nämligen en ”religiös” förändring. Han betonar meditationens roll, när det handlar om att frigöra oss från vårt ego: ”Vi identifierar oss med något som vi antar är en fast form, en minnenas konstruktion som vi benämner ’jag’... (Det) är inte någon harmlös illusion. Om man känner sig invärtes isolerad från den naturliga världen, riskerar man att bli både fientligt och aggressivt inställd mot den. Det är inte svårt att se de skadliga effekter som 1900-talets teknologi fått, styrd som den är av egocentrisk medvetenhet.” (Alan Keightley, *Into Every Life a Little Zen Must Fall*, London, 1996, s. 73)

Jag började känna att sittandet på kudden har att göra med både politik och den kosmiska dimensionen. Vad vi verkligen behöver är en helande process, som omfattar inte bara varje människa utan också hennes förhållande till samhället och kosmos.

Jag blev medveten om en rad konsekvenser. Till exempel och sett från den negativa sidan: människor misslyckas ofta med att bli botade eller helade, eftersom de måste fortsätta leva i en trasig, splittrad och disharmonisk värld; och omvänt, det kollektiva arbetet på sociala frågor och miljöproblem hindras, därför att människor är så trasiga och så fyllda av fruktan och oro att de saknar mod och styrka att verkligen ta tag i de stora frågorna. Det finns många sådana djävulska cirklar. I västvärlden *har* de flesta människor *för mycket*. Det gör dem olyckliga, också därför att de är rädda för att förlora vad de har, och därför – om så bara för att bekämpa denna olycka - tror de att de behöver ännu mer. Var ska vi då börja? Jag håller med E. F. Schumacher, Thich Nhat Hahn och många andra, att vi måste börja med oss själva, med den individuella människan, jaget, (och det är vad jag försöker leva efter i min vardag).

Men låt mig vara uppriktig. Jag betraktar mig som kristen och lever inom kyrkan. Jag hoppas och förlitar mig på den helige ande och den energi som Kristus ger. Men i själva verket tycks saker och ting bli värre. Om man tittar på den så kallade ”kristna världen” (finns det verkligen en sådan värld 2000 år efter Kristus?), är mitt intryck att kyrkorna är maktlösa när det gäller att förhindra att både människan och världen förstörs. Så vitt jag vet har inte andra religioner det bättre (läs till exempel vad Amy Samy skriver om zen i Japan). ”Nästan varje religion jag känner till är i desperat behov av förnyat ledarskap. Därför anser jag att förnyelse av alla religioner och deras ledare skall ha första prioritet i en agenda för interreligiöst samarbete. Vi behöver främja dialogen; vi behöver en metod för konfliktlösning, men framför allt behöver vi förnya religionerna; vi behöver den våg av andlig energi som åstadkoms genom bön; vi behöver lägga grunden till mindre gudlösa, mindre själsförstörande civilisationer.” (Paulus Mar Gregorios, M. I. D., hösten 1996). Kanske är ni mer optimistiska...

Så det som jag försöker säga här är i själva verket mer en fråga än ett svar. I min vardag är jag ofta inte långt från Chestertons påstående: ”Man säger att kristendomen har misslyckats. Vi har aldrig praktiserat den.”. Buddister skulle kanske kunna säga detsamma... Men jag måste erkänna att några av de verkligt ”stora” människorna i vår tid är just buddister: Dalai Lama, Aun San Suu Kuy, Thich Nhat Hahn etc. Behovet av religiös inspiration tycks starkare än någonsin, medan själva religionerna är ganska svaga. Men det är inte min sak att döma andra utan jag vill i stället uppehålla mig vid min egen resa. Varje gång jag mediterar över bilderna med herden och oxen, ”oxvaktarbilderna” (the Oxherding pictures), faller jag tillbaka till samma slutsats, nämligen att jag fortfarande har många oxar: det är ”problemet” (mitt och alla andras).

Ärligt talat är jag bara en bit på väg och det känns lite besvärande (mer än förra året) att sitta där jag sitter och ”hålla föredrag”... Zentraditionen, den judiska traditionen (sabbaten) och evangeliet – alla tre pekar i samma riktning: var stilla, ta tid på dig, se, hör, smaka och *var närvarande i nuet*... Jag försöker, är med på sammankomster, besöker de få platser där

utövandet är gott (en eremit i Norge, fader Oshida i Japan, Plum Village, Lanza del Vasto's, l'Arche och andra). Den stora frågan, det huvudsakliga hindret i vår värld är ensidighet (med bara ett enda intresse kvar: pengar), **abstraktion**, en värld av medvetenhet och begrepp. "Den största synden i vår tid", säger N. Berdiaev, "är att man gör något som är konkret till något abstrakt." Den stora tragedin: "De som beslutar om bröd – i Chicago – har aldrig lidit av hunger." Eller om man visar på siffror från verkligheten som den ser ut varje dag, vilket pressen gör då och då: en hamburgares kostnad, 200 pund, ett enda träd från en indisk skog 50 000 pund, och så vidare.

När jag undervisar i ekosofi vid ett svenskt universitet brukar jag börja med att citera vad kaptenen på Titanic sa: "Allt har gjorts för att ni ska glömma att ni är ute på havet." Vår väg, en sannerligen mycket lång väg (som innebär en initiations- och förvandlingsprocess plus en följd av olika nivåer, kriser och experiment), borde som bäst leda oss bort från denna "moderna" historia till den zenhistoria som följer: Mästaren – så lyder den – vandrade med några av sina lärjungar längs flodstranden. Han sade: "Se hur fiskarna kilar omkring där de behagar. De njuter verkligen av detta." En främling som råkade höra detta yttrande sade: "Vad vet du om vad fiskar tycker om? Du är inte någon fisk." Lärjungarna flämtade till då de uppfattade detta som en oförskämdhet. Mästaren log åt det som han kände igen som en fråga ställd med ett oförskräckt sinne. Han svarade vänligt: "Och hur vet du, min vän, att jag inte är en fisk? Du är inte jag." Lärjungarna skrattade, för de tog detta som en välförtjänt tillrättavisning. Det var bara främlingen som slogs av djupet i utsagan. Han funderade under hela dagen på ett bra svar och kom omsider till klostret för att säga: "Kanske är du inte så olik en fisk som jag trodde. Eller jag jämfört med dig."

Nyss pratade jag om "initiation, förvandling och process", eftersom man inte kan lära ut det här förhållningssättet direkt. (igen, kom ihåg Kierkegaard). Var och en av oss möter verkligheten på den nivå och från den nivå (kropp, sinne, själ, ande) som hon eller han redan väckts till medvetande om. Läs E. F. Schumacher särskilt på den punkten (*A Guide for the Perplexed*). Läs också K. Dürckheim angående nödvändigheten att öva (*Die Übung*).

En kort historia: Två män tar en promenad en kall och klar vinternatt. Månen skiner. "Så vackert!" säger den ene. Efter en lång tystnad säger den andre: "Precis så här var det natten när mina kaniner stals..."

Min väg till ekosofin (även kallad "djupekologi").

En berömd artikel av den amerikanske historieforskaren Lynn White har titeln *The Historical Roots of the Ecological Crisis*. Jag läste den för tjugo år sedan, när jag blev ombedd av dåvarande Högskolan i Karlstad (Sverige) att säga någonting om frågan "Är kristendomen ansvarig för/skyldig till miljöförstörelsen?" Sedan dess har jag arbetat mig igenom de olika skikten i en komplex diagnos. Det visade sig snart att det inte var tillräckligt vare sig att ifrågasätta vetenskapen, teknologin och ekonomin eller sociologin och politiken, utan att vi är involverade i ett djupt, religiöst problem och att den fundamentala indelningen mellan människan och naturen (människan som naturens herre) har sina rötter i den judisk-kristna, människocentrerade traditionen.

Sedan 60-talet har det blivit allt mer uppenbart att det har funnits tre på varandra följande stadier eller återspeglade nivåer:

1. Hur långt vetenskapen och teknologin har nått.

Många människor både "tror" och litar fortfarande på att teknologin "ska fixa allt". (E. F. Schumacher) Det är alltid möjligt att förbättra bilarna och uppfinna nya sätt att spara energi på

och därmed skona atmosfären. Men vad händer det ögonblick vi har nått dit? Fler och fler bilar tillverkas och köps. Som den svenska professor jag arbetar tillsammans med brukade säga: ”Ett steg framåt men två steg bakåt.”

2. Det politiska läget.

Vad som behövs är en annan energipolitik, en annan skattepolitik och även nya lagar eller internationella överenskommelser, eftersom luften och haven inte bara är holländska eller franska utan tillhör oss alla. Tiden har kommit att bilda gröna politiska partier eller anordna en FN-konferens i Rio (förberedd genom den berömda rapporten *Our Common Future* av G. H. Bruntland. Förutom att vi redan är medvetna om alla felaktigheter och brister, skriver Bruntland att de globala problemen är så stora (och kommer att sträcka sig så långt fram i tiden, jfr. Hans Jonas) att våra vanliga politiska redskap, nationella så väl som internationella, inte längre är tillämpliga (se vidare A. van Agts föredrag).

3. Den mytologiska eller religiösa nivån.

Vad som i själva verket behövs är en grundläggande förändring, ett paradigmskifte, vad gäller våra fundamentala attityder och ställningstaganden samt våra relationer till oss själva, andra människor, ja, hela världen. I vår sekulariserade värld är vi ofta omedvetna om att både vetenskapen och politiken är frukterna av ett underliggande mönster, där konsekvenserna blir att allt – inklusive utrotningshotade arter, fattiga människor utan makt och ofödda generationer – har sin givna plats (även om den är gömd eller tillbakahållen). Vad vi än tänker, säger, gör, undviker eller fruktar, styrs vi av symboler i språket som är förknippade med bilder, myter, ritualer (medvetna eller omedvetna) och levnadsvillkor...

Ekosofin kom med den ekologiska krisen, fastän det snart visade sig att denna hade att göra med många andra områden i livet, såsom giftermål, ensamhet, storstäderna med sina förorter, psykologiska problem och bristen på sinnesjämvikt, en tärande känsla av brist på mening, avsaknaden av symboler och ritualer etc.) och sålunda krävde ett holistiskt tillvägagångssätt. De stora terapeuterna i vår tid (Jung, Dürckheim, Rollo May, Horst Richter, Eric Fromm och Freud själv) har alla gjort erfarenheten, att det gemensamma mönstret för västvärlden är destruktivt vad gäller både naturen, samhället och människan genom inbördes samordnade verkningskrafter.

I stället för att utveckla ett holistiskt och respektfullt förhållningssätt till verkligheten, väljer vi att se allting som objekt, vilka vetenskapen och teknologin ska ha kontroll över. Vi har en tendens att bemöta alla olika obehagliga situationer med ”Vad kan vi **göra** för att förändra eller undvika detta?” Allt därutöver är enbart subjektivt, som vi ser det, i synnerhet våra känslor.

Erich Fromm, som inspirerats av Gabriel Marcel, Eckhart och buddismen, fokuserar på skillnaden, gapet, mellan två mönster: att **ha** eller att **vara**. I min beskrivning har jag så här långt visat hur det förra dominerar. Att **vara** innebär däremot ett helt annat förhållningssätt: man relaterar inte längre till saker som objekt (i betydelsen man ”har” inte, man är ”tom”). Med hela sin varelse (kom ihåg att det tyska ordet för erfarenhet är Erfahrung, i betydelsen ”fara iväg” /liksom det svenska; övers. anm./, se vidare Kadowakis vackra bok) upplever man en initiation och för den behöver man både mästare, ritualer, myter och heliga platser. Man är inte längre världens ”herre” (något som för tanken till ett museum med dess hyllor och etiketter).

Det är naturligtvis en mycket obekvämlig situation för denne ”herre”, van som han är att försöka leva en ändlös **dag**, medan den andre, han som verkligen **är**, måste både relatera till och klara av att möta ”den andra sidan” och utsätta sig för det okända, det oväntade, mörkret

och **natten** (jfr. Jung, Jan Patocka och andra). Innebörden är att drömmar såväl som misslyckanden och tillkortakommanden, död och lidande är verkliga och sant mänskliga. Man anstränger sig under dagen att undvika, uppskjuta eller åtminstone sätta åt sidan dessa negativa sidor. Under natten måste man överlämna sig åt den andra sidan. Släppa taget.

Här måste jag få citera den tyske analytikern Horst Richter, och särskilt ur hans bok *Der Gotteskomplex* (i den svenska översättningen har den fått titeln *Mellan total makt och maktlöshet*). Hans huvudsakliga slutsats är följande: "Den moderna människan lider av sjukdomen att inte kunna lida". Hon känner ofta ett tvingande behov att agera Gud, i betydelsen att kontrollera allting, när hon i själva verket upplever misslyckande efter misslyckande.

I sin bok *A Guide for the Perplexed* gör Schumacher en distinktion mellan konvergenta och divergenta problem. Bara det förra kan "lösas" ($2+2=4$), det senare kan bara "lösas upp". Wittgenstein säger ungefär samma sak. Vi kan känna igen något här som koans väg.

"Natten" är en del av varje människas liv. Den innebär uthärdande, lidande-medlidande, passivitet och wuwei (icke-handling). Den innebär att släppa taget, överlämna sig (surrender), ett vackert ord från franskan "rendre les armes" (överlämna vapnen), inte före utan efter en strid. (Jfr. *Cloud of Unknowing*). Den motsvarar i själva verket den "första", primära och ursprungliga dimensionen: **innan** vi gör, **innan** vi ger, får vi. Vi är tysta och lyssnar **innan** vi börjar tala. De fundamentala händelserna i vårt liv (födelse, växande, kärlek, sjukdom, prövningar och åldrande) innebär inte att vi **gör** något. Vi börjar mer och mer förstå varför dessa händelser och processer hålls tillbakatryckta eller gömda i vår västerländska kultur och varför de faller ner i det omedvetna (synonymt med skräp eller sopor när de ses från det medvetna perspektivet att "ha", äga eller kunna). Men verkligheten är precis det motsatta. Medvetandet är något begränsat, tillfälligt och svagt det ögonblick man börjar ha att göra med hela sig själv.

Gång på gång behöver vi därför öppna oss inför det okända, det som "o-ro-ar" oss. Och här ser vi syftet med och betydelsen av de övningar och ritualer som hör till "initiationsättet" (för att tala Dürckheims språk). Genom dem öppnar vi upp vår inre varelse mot helheten. Ingenting är längre yttre, konstigt eller främmande. Nu är jag alltmer "i kontakt med" naturen, andra människor och de olika nivåerna hos mig själv. Liksom den helige Franciscus börjar jag leva i en värld av bröder och systrar i stället för saker. Ingen människa är en isolerad ö. En sådan insikt och visdom väcker upp ett gränslöst medlidande hos oss. Att erfara passion och lidande är själva vägen till medlidande.

Hur man finner vägen berättas i en välkänd judisk historia. En dag, så lyder den, frågade Rabbi Pinchas sina lärjungar: "När kan man säga att natten är över och dagen har börjat?" "Är det när det är möjligt att se skillnad på en hund och ett får?" frågade en av dem. "Nej", svarade rabbin. "Är det när det är möjligt att se skillnad på ett dadelträd och ett fikonsträd?" frågade en annan. "Nej", sa rabbin. "När är det då?" frågade lärjungarna. Han svarade: "Det är när man ser ansiktet på en annan människa och känner igen sin syster eller broder. Ända fram tills detta händer är det fortfarande natt i vår värld".

Tills dess lever vi fortfarande i en dualistisk värld, delade mellan individen (*subjektet*) och naturen/de andra/hela jaget (*objektet*). Detta är Descartes uppfattning: det finns två separata sidor, subjekt (**res intensa**) och objekt (**res extensa**). Subjektet äger objektet och kontrollerar det.

I ett sådant sammanhang är utövaren av zazen överens med Thomas Merton i hans dialog med D. Suzuki (och Eckhart): "Låt oss påminna oss om att en annan, metafysisk medvetenhet fortfarande är tillgänglig för den moderna människan. En sådan medvetenhet börjar inte med det tänkande, självmedvetna subjektet utan med Varandet, vilket är ontologiskt bortom och innan indelningen i subjekt och objekt. Under självet och dess subjektiva erfarenhet finns varats omedelbara upplevelse. Denna är helt olik självmedvetandets upplevelse. Den är

fullständigt icke-objektiv. Den saknar den splittring och alienation som inträffar när subjektet blir medvetet om sig självt såsom något slags objekt. Varandets medvetenhet är en omedelbar upplevelse som går längre än till introspektiv medvetenhet. Den är inte ”medvetande om” utan **blott och bart medvetande** i vilket subjektet som sådant *försvinner...*”

”Varandets metafysiska intuition är en intuition med **en grund av öppenhet**, i sanning ett slags ontologisk öppenhet och en oändlig generositet, vilken meddelar sig med allting som är. Det goda sprider sig av sig självt eller Gud är kärleken. Öppenhet är inte något som man kan förvärva utan en grundläggande gåva som har gått förlorad och måste återvinnas (även om den fortfarande potentiellt finns ’där’, i vår skapade varelses ursprung...)” (*Zen and the Birds of Appetite*, s. 23)

Den moderna människan letar efter ett sätt att förvandla *ha* till *vara*. Då passar Zens väg (liksom Sufismen, den helige Franciscus och andra) verkligen utmärkt. Den bästa framställningen kan man finna i Oxvaktarbilderna (*The Oxherding Pictures*). I de allra sista kan man hitta människan som **är**. Han/hon känner sig hemma överallt, närsomhelst. Ingenting är yttre eller avlägset. För honom eller henne är *att vara* eller *att vara/känna medlidande* nu en och samma inställning. Och genom honom, med honom, **är** världen. Resans helhet finner sitt passande uttryck i den berömda koan: ”Innan jag nådde zen var bergen ingenting annat än berg och floderna ingenting annat än floder. När jag kom in i zen var bergen inte längre berg och floderna inte längre floder. Men när jag en gång förstod zen blev bergen bara berg och floderna bara floder.”

Allting **är** och den vise mannen erfar genuin tomhet. ”Denna upplevelse av Tomhet innebär inte bara en känsla av tomrum, vacuum eller död, den innebär även överflöd och återuppväckande. När man inte **har** något ”själv”, är man själv helt och hållet Verklighet. Det är en upplevelse av icke-dualism. Ingenting är främmande för en: det andra är en själv, ens verkliga själv. Samsara är nirvana och nirvana är samsara – form är tomhet och tomhet form. I denna upplevelse av icke-dualism och helhet är allt främlingskap övervunnet och man är ett med sig själv, alla andra varelser och hela universum. Det är medlidandets och den kristna agapens dimension. I denna bekräftas världen på ett fundamentalt sätt.” (Ama Samy: *Zen and Christianity*).

Om man tittar på nytt på den tionde ”oxvaktarbilden”, inser man mer än någonsin hur ytterst omöjligt det är att denna upplevelse kan överföras **direkt**. Det är en djupt personlig sak och en fråga om inblandning och personlig smak. Därför skulle jag vilja avsluta med tre vittnesbörd som jag tycker är till stor hjälp. Jag börjar med det slags ”omställning” som nu krävs.

Det första av dem är William Johnstons vackra beskrivning av Kannon (*The Mirror Mind*, s.172-76, jfr. utdrag nedan). Det andra blir en genklang från mitt besök i Plum Village, en plats där människorna verkligen börjar praktisera ett nytt liv. ”Om jorden vore din kropp, skulle du kunna känna att den lider på många ställen. Många människor är medvetna om världens lidande och deras hjärtan fylls med medlidande. De vet vad som behöver göras och engagerar sig i politiskt, socialt och miljövardande arbete för att försöka ändra på saker. Men efter en period av intensivt engagemang blir de missmodiga, eftersom de saknar den styrka som behövs för att upprätthålla ett handlingskraftigt liv. Verkligen styrka ligger inte i makt, pengar eller vapen utan i djup, inre frid. Om vi förändrar vårt dagliga liv – sätten vi tänker, talar och handlar – kan vi förändra världen. Bästa sättet att ta hand om miljön är att ta hand om miljövardaren.” Men man kan säga tvärtom och det blir lika sant: ”Vi skiljer vanligtvis mellan människor och icke-människor i tron att vi är mer värda än andra arter. Men eftersom vi människor är gjorda av icke-mänskliga element, måste vi skydda alla icke-mänskliga element för att skydda oss själva. Det finns inget annat sätt...Det bästa sättet att ta god hand om män och kvinnor så att de kan bli riktigt friska och lyckliga är att ta hand om miljön. Jag känner ekologer som inte är lyckliga med sitt familjeliv. De arbetar hårt för att förbättra miljön, delvis för att slippa undan familjelivet. Någon som inte är lycklig inombords, hur ska

han kunna förbättra miljön? Det är därför Buddha lär ut att för att skydda de icke-mänskliga elementen måste man skydda de mänskliga och att skydda människor innebär att skydda icke-mänskliga element.” (Thich Nhat Hanh, *The Sun My Heart*, p.130)

När jag tittar på den tionde bilden igen, minns jag att Kierkegaard insisterar på att det enda vi kan **göra** för andra är att bevittna det nya livet (*en martyr*) och bjuda in dem så gott vi kan till att vara ”uppmärksamma”, och smaka...

*

Sannyasin hade kommit fram till byns utkanter och slagit sig ner under ett träd för natten, när en bybo kom springande fram till honom och sa: ”Stenen! Stenen! Ge mig den värdefulla stenen!” ”Vilken sten?” frågade sannyasin. ”I natt uppenbarade sig Herren Shiva för mig i en dröm,” sa bybon, ”och sa till mig att om jag begav mig till utkanten av byn vid skymningen, skulle jag finna en sannyasi som skulle ge mig en värdefull sten som skulle göra mig rik för evigt .”

Sannyasin rumsterade om i sin väska och plockade fram en sten. ”Han menade förmodligen den här,” sa han och räckte över stenen till bybon. ”Jag hittade den på en skogsstig för några dagar sedan. Visst kan du få den.” Mannen tittade förundrad på stenen. Det var en diamant. Troligen var det den största diamanten i världen, för den var lika stor som ett manshuvud.

Han tog diamanten och vandrade iväg. Hela natten kastade han sig av och an i sin säng, det var omöjligt att sova. Nästa dag vid gryningen väckte han sannyasin och sa: ”Skänk mig den rikedom som gör det möjligt för dig att ge bort den här diamanten så lätt.”

Översättning från engelska: Barbro Lindhe